

แหล่งเงินทุนและภาวะหนี้สินของชาวไร่อ้อย

บทนี้จะกล่าวถึงภาวะหนี้สินของชาวไร่อ้อย โดยพิจารณาถึงแหล่งเงินทุน อัตราดอกเบี้ยและหลักประกัน ระยะเวลาของเงินทุน ตลอดจนความสามารถในการชำระหนี้ของชาวไร่อ้อยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แหล่งเงินทุนในการทำไร่อ้อย

ชาวไร่อ้อยที่ไม่มีเงินทุนของตนเอง หรือมีทุนของตนเองบ้างแต่ไม่เพียงพอกับความต้องการใช้จ่าย อาจจะไปหาเงินทุนเพื่อใช้ดำเนินการได้จากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

ก. แหล่งเงินทุนออกสถาบันการเงิน

ข. แหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน

ก. แหล่งเงินทุนออกสถาบันการเงิน

1. กู้จากบุคคลทั่วไป ได้แก่ ญาติ เพื่อน เจ้าของที่ดิน และพ่อค้าในท้องถิ่น โดยเสียดอกเบี้ยตามอัตราที่เป็นอยู่ในท้องถิ่นนั้น

2. กู้จากหัวหน้าโควตา วิธีนี้นิยมกันแพร่หลายมาก หัวหน้าโควตาคือผู้ที่รวบรวมอ้อยของชาวไร่ขายให้โรงงานน้ำตาล โดยหักเปอร์เซ็นต์ค่าช่วยการจากชาวไร่อ้อย หรือคือนายหน้านั้นเอง โรงงานน้ำตาลเป็นผู้ตั้งหัวหน้าโควตาขึ้น เนื่องจากโรงงานน้ำตาลต้องการอ้อยมาป้อนโรงงานอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ แต่โรงงานไม่ต้องการติดต่อกับชาวไร่รายย่อย ตามปกติหัวหน้าโควตาจะเป็นชาวไร่อ้อยรายใหญ่ซึ่งมีฐานะการเงินดี และทำสัญญากับโรงงานว่าจะต้องหาอ้อยมาป้อนโรงงานไม่ต่ำกว่าจำนวนที่ตกลงกันไว้ หัวหน้าโควตาจะรับโควตาอ้อยจากโรงงานมากกว่าอ้อยที่ตนมีอยู่และมากกว่าเท่าที่คิด

ว่าจะหาอ้อยส่งให้โรงงานได้ ในการนี้หัวหน้าโควต้าจะตกลงกับชาวไร่ อ้อยรายอื่น ๆ ที่ไม่มีโควต้าอ้อยจากโรงงานและจ่ายเงินให้ชาวไร่เหล่านั้นไปลงทุนทำไร่ อ้อย เรียกว่า "เงินเกี่ยว" หรือ "เงินบำรุงไร่" (หัวหน้าโควต้ากู้ "เงินบำรุงไร่" จากโรงงาน น้ำตาล) เงินเกี่ยวนี้จะจ่ายให้แก่ชาวไร่ อ้อยตามขนาดเนื้อที่เพาะปลูก โดยหัวหน้าโควต้าคิดอัตราดอกเบี้ยประมาณร้อยละ 2-3 ต่อเดือน ผู้ที่กู้เงินเกี่ยวต้องนำอ้อยมาขายในนามของหัวหน้าโควต้า เมื่อถึงฤดูตัดอ้อย หัวหน้าโควต้าจะรวบรวมอ้อยจากลูกไร่¹ ส่งโรงงานตามปริมาณที่ทำสัญญาไว้ และโรงงานจะหักเงินค่าอ้อยไว้ประมาณคันละ 10-20 บาท ตามแต่จะตกลงกันสำหรับเป็น "ค่าหัวคัน"² ให้หัวหน้าโควต้า การเป็นหัวหน้าโควต้า นั้น นอกจากจะต้องรวบรวมอ้อยขายให้กับโรงงาน น้ำตาลและมีเงินให้ลูกไร่กู้ยืมแล้ว จะต้องซื้อเครื่องมือต่าง ๆ ที่สามารถอำนวยความสะดวกให้ลูกไร่ได้อย่างดีและทั่วถึงกัน เช่น รถแทรกเตอร์ รถยนต์บรรทุก ๆ มีการติดต่อและเตรียมคนงานรับจ้างไว้ให้ลูกไร่อย่างพร้อมมูล การที่หัวหน้าโควต้าได้จัดเตรียมบริการต่าง ๆ ไว้ให้ลูกไร่เช่นนี้ หัวหน้าโควต้าย่อมจะคิดค่าบริการไว้อย่างเหมาะสมเพียงพอกับประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับ

ข. แหล่งเงินกู้จากสถาบันการเงิน ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ช.ก.ส.) สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกร การกู้เงินจากแหล่งนี้จะเสียดอกเบี้ยในอัตราต่ำกว่ากู้จากเอกชนแต่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ชาวไร่ขนาดใหญ่หรือผู้ที่มีการเงินดีมักกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ ส่วนชาวไร่ขนาดเล็กจะกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตร ฯ (ช.ก.ส.) และสหกรณ์การเกษตร โดยการเข้ากลุ่มค้ำประกันร่วมกันไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ จากการสำรวจแหล่งเงินทุนในการทำไร่

¹ลูกไร่ : ชาวไร่ที่ขายอ้อยในนามของหัวหน้าโควต้า.

²เงินค่าหัวคัน : ชาวไร่ที่ขายอ้อยในนามของหัวหน้าโควต้าเป็นผู้จ่าย โดยที่โรงงานน้ำตาลจะหักเงินค่าขายอ้อยส่วนหนึ่งของชาวไร่ไว้และมอบให้หัวหน้าโควต้า.

อ้อยพบว่า เกษตรกรชาวไร่อ้อยร้อยละ 10 ใช้ทุนของตนเอง ร้อยละ 74.6 ใช้ทุนตัวเองบางส่วนและกู้บางส่วน ร้อยละ 15.4 กู้เงินทั้งหมดเพื่อใช้ในการทำไร่อ้อย

ตารางที่ 16
แหล่งที่มาของเงินทุนในการทำไร่อ้อย

จังหวัด	ทุนตัวเองทั้งหมด		ทุนตัวเองบางส่วน กู้บางส่วน		กู้ทั้งหมด		รวม	
	จำนวนชาวไร่	ร้อยละ	จำนวนชาวไร่	ร้อยละ	จำนวนชาวไร่	ร้อยละ	จำนวนชาวไร่	ร้อยละ
ชลบุรี	9	21.4	30	71.4	3	7.2	42	100.0
นครปฐม	5	16.7	18	60.0	7	23.3	30	100.0
ประจวบคีรีขันธ์	-	-	20	74.1	7	25.9	27	100.0
ราชบุรี	6	20.0	20	66.7	4	13.3	30	100.0
สุพรรณบุรี	-	-	39	38.6	5	11.4	44	100.0
กาญจนบุรี	10	7.9	96	76.2	20	15.9	126	100.0
รวม	30	10.0	223	74.6	46	15.4	299	100.0

อัตราดอกเบี้ย

จากการสอบถามชาวไร่ในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคกลางและภาคตะวันออก ชาวไร่เสียดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราระหว่างร้อยละ 17.3 ถึง 28.0 ต่อปี (ตารางที่ 17) จังหวัดที่พบว่าชาวไร่เสียดอกเบี้ยในอัตราค่าสุด คือ สุพรรณบุรี เพราะตัวอย่างของชาวไร่ที่ทำการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) อย่างไรก็ตามก็ เงินกู้ที่ได้รับจากธนาคารเพื่อการเกษตร ๆ นั้นไม่เพียงพอใน

การลงทุน ชาวไร่ต้องหาเงินเพิ่มเติมโดยการกู้จากหัวหน้าโควต้า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงสุด เนื่องจากชาวไร่บางรายกู้เงินจากเจ้าของที่ดินโดยไม่มีหลักทรัพย์สินค้ำประกันจึงต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงกว่าปกติ ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยโดยเฉลี่ยของจังหวัดนี้จึงสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ อัตราดอกเบี้ยโดยเฉลี่ยของชาวไร่ร้อยละ 21.6 ต่อปี

ตารางที่ 17
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของชาวไร่ในจังหวัดต่าง ๆ

จังหวัด	อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยต่อปี	อัตราร้อยละของชาวไร่ที่เสียดอกเบี้ยในอัตราต่าง ๆ						รวม
		ต่ำกว่า 11	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	
ชลบุรี	22.9		57.4	40.4			2.2	100.0
นครปฐม	20.0		55.2	31.6	13.2			100.0
ประจวบคีรีขันธ์	28.0		90.0	-	3.3	6.7		100.0
ราชบุรี	22.1		40.0	53.4	3.3		3.3	100.0
สุพรรณบุรี	17.3		57.3	42.7				100.0
กาญจนบุรี	19.5		56.7	-	39.9	3.4		100.0
เฉลี่ย	21.6							

อัตราดอกเบี้ยตามแหล่งเงินกู้

การคิดอัตราดอกเบี้ยของแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ นั้นแตกต่างกัน โดยทั่วไปอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากเอกชนจะสูงกว่าที่กู้จากสถาบันการเงิน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 18
อัตราดอกเบี้ยจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ

แหล่งเงินทุน	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายปี (เฉลี่ย) (ร้อยละ)
ญาติ	32.3
เพื่อน	24.8
พ่อค้าในท้องถิ่น	24.0
เจ้าของที่ดิน	60.0 ¹
โรงงานน้ำตาล	14.3
หัวหน้าโคกตา	26.6
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	
การเกษตร	12.0
สหกรณ์การเกษตร	12.0
กลุ่มเกษตรกร	12.0
ธนาคารพาณิชย์	14.5

จากตารางที่ 18 จะเห็นว่าแหล่งเงินทุนเอกชนนั้น เจ้าของที่ดินคิดอัตราดอกเบี้ยสูงสุด คือ ร้อยละ 60 ต่อปี โรงงานน้ำตาลคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำสุด คือร้อยละ 14.3 ต่อปี สำหรับแหล่งเงินทุนที่เป็นสถาบันการเงินนั้น ธนาคารเพื่อการเกษตร ฯ (ช.ก.ส.) สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกร คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ธนาคารพาณิชย์

¹จากการสัมภาษณ์ชาวไร่ร้อยยี่ มีผู้กู้เงินจากเจ้าของที่ดิน 1 ราย อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 60.

คิดดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 14.5 ต่อปี

หลักประกัน

การกู้เงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ส่วนใหญ่ใช้สมาชิกกลุ่มค้ำประกัน ยกเว้น การกู้จากธนาคารพาณิชย์มักใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน การกู้จากหัวหน้าโควต้าและแหล่งอื่น ๆ อาศัยความไว้วางใจและความคุ้นเคยเป็นหลักประกันมากกว่าการใช้หลักทรัพย์ ส่วนการให้เงินกู้ของโรงงานน้ำตาล จะให้กู้ยืมในรูปของ "เงินบำรุงไร" นำไปปลูก อ้อย โดยผู้กู้นำหลักทรัพย์ไปค้ำประกันหรือเขียนเช็คค้ำประกันตนเอง กรณีที่ผู้กู้ติดต่อกับ โรงงานมาเป็นเวลานานก็ไม่ต้องใช้หลักประกัน

ระยะเวลาของเงินกู้

อ้อยเป็นพืชไร่ที่ให้ผลผลิตภายใน 1 ปี โดยทั่วไปชาวไร่จะกู้เงินในระยะปลูก อ้อย และเมื่อตัดอ้อยก็จะชำระหนี้คืน ดังนั้น ระยะเวลาของเงินกู้นักไม่เกิน 1 ปี จากการสัมภาษณ์เกษตรกรชาวไร่อ้อย มีชาวไร่บางรายที่กู้เงินโดยมีระยะเวลาการ กู้ นานกว่า 1 ปี สาเหตุที่ต้องการใช้เงินกูนานกว่า 1 ปี เนื่องจากชาวไร่นำเงินไปซื้อ ที่ดินเพื่อขยายการเพาะปลูก และซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้นว่า รถยนต์ บรรทุก เครื่องสูบน้ำ

สรุปได้ว่า ระยะเวลาของเงินกู้ในการทำไร่อ้อยเป็นระยะสั้น

ความสามารถในการชำระหนี้

ในจำนวนชาวไร่ที่เป็นหนี้ทั้งสิ้น 269 ราย มีชาวไร่ 228 ราย หรือร้อยละ 84.8 ของทั้งหมดคิดว่าจะชำระหนี้ได้หมดหลังฤดูตัดอ้อย อีก 41 ราย หรือร้อยละ 15.2 ต้องใช้เวลานานกว่า 1 ปี จึงจะชำระหนี้หมด

ตารางที่ 19
ความสามารถในการชำระหนี้ของชาวไร่ในจังหวัดต่าง ๆ

จังหวัด	ชาวไร่ที่เป็น หนี้ ราย	ชาวไร่ที่สามารถชำระหนี้ ภายใน 1 ปี		ชาวไร่ที่ไม่สามารถ ชำระหนี้ภายใน 1 ปี		รวม ร้อยละ
		ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ	
ชลบุรี	33	33	100.0	-	-	100.0
นครปฐม	25	19	76.0	6	24.0	100.0
ประจวบคีรีขันธ์	27	23	85.2	4	14.8	100.0
ราชบุรี	24	24	100.0	-	-	100.0
สุพรรณบุรี	44	37	84.1	7	15.9	100.0
กาญจนบุรี	116	92	79.3	24	20.7	100.0
รวม	269	228	84.8	41	15.2	100.0

จากตารางที่ 19 ชาวไร่ที่อยู่ในจังหวัดชลบุรีและราชบุรี สามารถชำระหนี้สินทั้งหมดได้ภายใน 1 ปี ส่วนชาวไร่ที่อยู่ในจังหวัดนครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี ที่ไม่สามารถชำระหนี้ภายใน 1 ปีนั้น ต่างก็ชี้แจงว่าสามารถชำระหนี้ได้หมดภายในเวลาประมาณ 2 ปี ซึ่งแสดงว่าชาวไร่ที่มีความสามารถในการชำระหนี้ค่อนข้างสูง

การใช้เงินกู้

การกู้เงินของชาวไร่ผู้นั้น ชาวไร่ได้นำเงินกู้ไปใช้ในการอื่นนอกเหนือจากการทำไร่อ้อยด้วย คือ ใช้ลงทุนปลูกพืชชนิดอื่น และใช้ในการครองชีพ เป็นต้น

ตารางที่ 20
การใช้เงินกู้ของชาวไร่ในจังหวัดต่าง ๆ

จังหวัด	ปลูกอ้อย		ปลูกพืชอื่น		ใช้ในการครองชีพ		ไว้ที่เก่า		อื่น ๆ		รวมทั้งหมด	
	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ชลบุรี	1,364,800	76.0	215,500	12.0	146,200	8.1			70,000	3.9	1,796,500	100.0
นครปฐม	3,458,000	58.4	-	-	146,000	2.5	13,000	0.2	2,300,000	38.9	5,917,000	100.0
ประจวบคีรีขันธ์	242,400	84.5	-	-	24,454	8.5	-	-	20,000	7.0	286,854	100.0
ราชบุรี	1,679,500	99.8	3,000	0.2	-	-	-	-	-	-	1,682,500	100.0
สุพรรณบุรี	2,344,000	80.1	10,000	0.3	138,000	4.7	-	-	434,000	14.9	2,926,000	100.0
กาญจนบุรี	14,338,300	77.9	15,000	0.1	865,000	4.7	-	-	3,185,000	17.3	18,403,300	100.0
	23,427,000	75.5	243,500	0.8	1,319,654	4.3	13,000	0.10	6,009,000	19.3	31,012,154	100.0

หมายเหตุ *อื่น ๆ หมายถึง การลงทุนในสินทรัพย์ประจำ เช่น ซื้ที่ดิน รถยนต์บรรทุก เครื่องสูบน้ำ.

จากตารางที่ 20 แสดงว่า ร้อยละ 75.5 ของเงินนำไปใช้ในการลงทุนปลูกอ้อย รองลงมาคือ ร้อยละ 19.3 ใช้ลงทุนในสินทรัพย์ประจำ ร้อยละ 4.3 ใช้ในการครองชีพ ร้อยละ 0.8 ลงทุนปลูกพืชชนิดอื่น และร้อยละ 10 นำไปใช้หนี้เก่า

ชาวไร่อ้อยในจังหวัดชลบุรีใช้เงินสำหรับการทำไร่อ้อยร้อยละ 76.0 และใช้ปลูกพืชอื่นร้อยละ 12.0 ชนิดของพืชอื่นที่ปลูกได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าว และสับปะรด จังหวัดนครปฐมใช้เงินในการปลูกอ้อยร้อยละ 58.4 และใช้ลงทุนในสินทรัพย์ประจำร้อยละ 38.9 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นำเงินไปลงทุนปลูกอ้อยร้อยละ 84.5 ใช้ในการครองชีพร้อยละ 8.5 และอีกร้อยละ 7.0 ใช้ลงทุนในสินทรัพย์ประจำ จังหวัดราชบุรีใช้เงินเกือบทั้งหมดในการปลูกอ้อย คือร้อยละ 99.8 และใช้ปลูกพืชอื่นร้อยละ 0.2 เท่านั้น ส่วนจังหวัดสุพรรณบุรีและกาญจนบุรีใช้เงินทำไร่อ้อยร้อยละ 80.1 และ 77.9 ตามลำดับ ใช้ลงทุนในสินทรัพย์ประจำร้อยละ 14.9 และ 17.3 ใช้ในการครองชีพร้อยละ 4.7 เท่ากัน และใช้ปลูกพืชอื่นร้อยละ 0.3 และ 0.1 ชนิดของพืชอื่นที่ปลูกมากใน 2 จังหวัดนี้ได้แก่ ข้าว พริก

ภาระหนี้สินของชาวไร่อ้อย

ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ต้องกู้เงินมาลงทุนทำไร่อ้อย ในจำนวนชาวไร่อ้อยที่ทำการสำรวจทั้งหมด 299 ราย มีชาวไร่อ้อยที่กู้เงินมาลงทุน 269 ราย หรือร้อยละ 90 ของชาวไร่อ้อยทั้งหมด

ตารางที่ 21
จำนวนหนี้สินของชาวไร่ออกรายจังหวัด (เฉพาะที่สำรวจ)

จังหวัด	จำนวนเงินที่เป็นหนี้	อัตราร้อยละของชาวไร่ที่เป็นหนี้
นครปฐม	5,000 - 34,999	32.0
	35,000 - 64,999	36.0
	65,000 - 94,999	4.0
	95,000 ขึ้นไป	28.0
กาญจนบุรี	2,000 - 25,999	37.9
	26,000 - 73,999	30.2
	74,000 - 145,999	6.9
	146,000 ขึ้นไป	25.0
สุพรรณบุรี	7,000 - 30,999	59.1
	31,000 - 54,999	15.9
	55,000 - 102,999	13.6
	103,000 ขึ้นไป	11.4
สมุทร	3,000 - 22,999	63.6
	23,000 - 62,999	15.2
	63,000 ขึ้นไป	21.2
ราชบุรี	2,000 - 29,999	70.8
	30,000 - 85,999	4.2
	86,000 ขึ้นไป	25.0

ตารางที่ 21

จำแนกหนี้สินของชาวไร่อ้อยรายจังหวัด (เฉพาะที่สำรวจ)

จังหวัด	จำนวนเงินที่เป็นหนี้	อัตราร้อยละของชาวไร่ที่เป็นหนี้
ประจวบคีรีขันธ์	7,000 - 14,999	81.5
	15,000 ขึ้นไป	18.5

จากตารางที่ 21 จังหวัดต่าง ๆ กู้ยืมเงินในอัตราไม่เท่ากัน จังหวัดประจวบ-คีรีขันธ์กู้ยืมเงินจำนวนน้อย เนื่องจากชาวไร่ปลูกอ้อยในเนื้อที่ขนาดเล็ก อาศัยแรงงานคนในครัวเรือนช่วยทำการเพาะปลูก และไม่ใช้ปุ๋ยบำรุงดิน ชาวไร่ร้อยละ 81.5 กู้ยืมเงินเป็นจำนวนระหว่าง 7,000 - 14,999 บาท จังหวัดกาญจนบุรี ชาวไร่ร้อยละ 37.9 มีหนี้สินระหว่าง 2,000 - 25,999 บาท มีข้อสังเกตว่า ชาวไร่ประมาณร้อยละ 25 มีหนี้สินตั้งแต่ 146,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้เพราะชาวไร่บางส่วนทำการเพาะปลูกในเนื้อที่ขนาดใหญ่ มีการลงทุนมาก จำนวนเงินกู้ยืมจึงค่อนข้างสูง ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ปริมาณหนี้สินก็ไม่แตกต่างกันมากนัก คือ จังหวัดสุพรรณบุรี ชาวไร่ร้อยละ 59.1 มีหนี้สินระหว่าง 7,000 - 30,999 บาท จังหวัดชลบุรี ชาวไร่ร้อยละ 63.6 มีหนี้สินระหว่าง 3,000 - 22,999 บาท และจังหวัดราชบุรี ชาวไร่ร้อยละ 70.8 มีหนี้สินระหว่าง 2,000 - 29,999 บาท

อย่างไรก็ดี ขนาดหนี้สินของชาวไร่ควรจะสัมพันธ์กับเนื้อที่เพาะปลูก ดังนั้น การประมาณหนี้สินของชาวไร่อ้อยวิธีหนึ่งจึงอาจจะประมาณจากเนื้อที่เพาะปลูก จากการสำรวจตัวอย่างพบว่า เนื้อที่ปลูกอ้อยจำนวน 30,181 ไร่ ชาวไร่มีหนี้สินรวม - 31,012,154 บาท ในปีการเพาะปลูก 2520-21 สำนักงานอ้อยและน้ำตาลทรายทำการ

สำรวจเนื้อที่ปลูกอ้อยพบว่า มีไร่อ้อยในประเทศไทยรวมทั้งสิ้น 3,530,188 ไร่¹ หนี้สิน
ของชาวไร่อ้อยปี 2520 ซึ่งถ้าประมาณจากเนื้อที่เพาะปลูกและอัตราส่วนหนี้สินต่อไร่
จากการสำรวจตัวอย่างชาวไร่อ้อยในการทำวิทยานิพนธ์นี้ควรมีประมาณ 3,627,409,377
บาท

¹สำนักงานอ้อยและน้ำตาลทราย, "สรุปผลงานของสำนักงานอ้อยและน้ำตาล
ทราย" (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานอ้อยและน้ำตาลทราย, 2520), หน้า 8.